

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen hallitukselle

Esitys Itä-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueiden välisten neuvottelujen käynnistämiseksi määrättyjen sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttämisen mahdollistamisesta maakuntarajan yli Myrskylän ja Pukkilan kuntien asukkaille ylimenokaudella 2023-2025

Myrskylän ja Pukkilan kunnat Uudeltamaalta ovat Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän jäsenkuntia. Kunnat siirsivät järjestämisvastuun sosiaali- ja terveyspalveluista Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle vuoden 2017 alusta lukien, mistä lähtien kuntien sosiaali- ja terveyspalvelut on toimeenpantu niin horisontaalisen kuin vertikaalisenkin integroidun toimintamallin kautta. Palvelutuotanto toimii kuntarajariippumattomasti ja kustannustehokkaasti.

Palvelutasosta ja kustannuksista on sovittu vuosittain palvelusopimuksin kuntien ja kuntayhtymän välillä. Vuoden 2022 palvelusopimuksessa on sovittu, että kuntayhtymä selvittää yhdessä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen valmistelutoimielimen kanssa hyvinvointialueista annetun lain 8. luvun mukaiset yhteistoiminnan mahdollisuudet.

Nykyinen Itä-Uudenmaan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämis- ja tuottamisverkko on hajanainen ja uudistukselle asetettu aikataulu tiukka. **Hyvinvointialue aloittanee käytännön tasolla vain oleellisimpia resursseja ja toimintoja yhteensovituen sekä suurimman kaupungin organisaation varaan tukeutuen.** Uutta palvelurakennetta syntynee ensivaiheessa vain vähän ja rakennetyö jatkuu toiminnan käynnistyttyä. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen väliaikainen valmistelutoimielin päätti esimerkiksi 10.2.2022 jatkaa nykyisten asiakas- ja potilastietojärjestelmien käyttöä vuodenvaihteen 2022–23 yli jatkuvuuden takaamiseksi. **Hyvinvointialueen aloittaessa 1.1.2023 palveluverkko tulee pääosin tukeutumaan olemassa olevaan kuntapohjaiseen palveluverkkoon,** vaikka kuntarajat ovatkin lainsäädännöllisessä merkityksessään poistuneet.

Voimaan tullut uudistuksen lainsäädäntö pakottaa sen sijaan Myrskylän ja Pukkilan asukkaiden sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalvelujen järjestämisvastuun siirron Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymästä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle. **Muutos on alueen kahdelle kunnalle valtava. Lainsäädäntö asettaa kunnat ja palveluiden käyttäjät epätasa-arvoiseen asemaan niiden keskeisimmän palvelukokonaisuuden osalta.** Järjestämisvastuun siirtyminen ohjaa kuitenkin vain kuntien palvelunjärjestämisen, muttei suoraan niiden tuottamisen tapaa tai sijaintia alueilla. Asia voidaan ratkaista sopimuksin, jolloin kunnat olisivat uudistuksessa yhdenvertaisia.

Väliaikainen valmistelutoimielin (VATE) valmistelee asioita tulevan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen aluehallitukselle ja -valtuustolle. VATE:lla ei ole lopullista päätösvaltaa, mutta sen vastuulla on asukasohjansa palveluverkoston ja hoitopolkujen kaikkalainen huomiointi esityksissään. Tämä edellyttää eri näkökulmien huomioimista varhaisessa vaiheessa.

Alueen jäsenkuntia Myrskylä ja Pukkila ovat uudistuksen valmisteluvaiheessa systemaattisesti tuoneet esille jo vuoden 2020 lopulta tahtotilansa uudistuksen ylimenovaiheeseen siten, että kuntalaisten palveluiden käyttö mahdollistettaisiin erikseen määriteltävänä ajanjaksona edelleen Päijät-Hämeeseen samalla, kun Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen vastaanottovalmius kuntien asukkaiden osalta paranee. Kunnat ovat esittäneet vain ylimenovaiheen ratkaisua, minkä aikana ne samanaikaisesti osallistuisivat Itä-Uudenmaan alueen vastaanottokyvyn kehittämiseen. Esitys on ollut muuttumaton uudistuksen lakiluonnoksesta annetuissa lausunnoissa, Myrskylän kunnan lausunnossa eduskunnan hallintovaliokunnalle sekä alueellisen valmistelun eri tasoilla ja työryhmissä niin luottamushenkilö- kuin viranhaltijakokoonpanoissakin.

Myrskylän ja Pukkilan kuntien heikkoa asemaa muutoksessa on käsitelty alueellisten hankevalmisteluissa ja alueiden välisissä työryhmissä kevä-kesällä 2021 ennen sotelakien hyväksymistä ja VATE:n asettamista. Alueiden välisissä kokoontumisissa on kuitenkin keskitytty kuntien tilanteeseen miltei yksinomaan vain Itä-

Uudellemaalle siirtymisen osalta ja kartoitettu yksityiskohtaisesti tarvittavaa muutostukea. **Ylimenovaiheen sopimusta koskeva asia on kuntien esityksestä tuotu valmistelutoimielimen kokouksiin jo 30.9. ja edelleen 29.10.2021, mutta asia on silloinkin käsitelty vain keskusteluasioissa.**

Järjestämisvastuun siirto on lakisääteinen, hallinnollinen ratkaisu. Hyvinvointialueen palvelutuotanto sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityistasoilla tapahtuu monituottajamallilla. Palvelut voidaan tuottaa omana palveluna, sopimusperusteisesti ja ostopalveluina sekä palveluseleillä. Näin tuotettujen palveluiden asiakkaita voivat maantieteellisen hyvinvointialueen omien asukkaiden lisäksi olla myös terveydenhuoltolain 6. luvussa säädetyillä hoitoon pääsyn perusteella niin sanotut valinnanvapausasiakkaat.

Käytännössä Myrskylän ja Pukkilan kuntien asukkaat voisivat siis jatkossakin saada terveydenhuoltopalveluja valinnanvapauden perusteella Päijät-Hämeestä jo vakiintuneesti. Kuntien sijainnista ja jo vakiintuneesta ylimatekunnallisesta palveluiden käytöstä sekä työssäkäynti- ja asiointialueesta johtuen tulevat valinnanvapaudella Päijät-Hämeestä hankittavat palvelut muodostamaan merkittävän osan kunnan asukkaiden hoitoketjusta. On siis perusteltua itsensä hyvinvointialueen, mutta tärkeimpänä palvelujen tarvisijoiden näkökulmasta sopia muutosvaiheen toimista, jotta epätarkoituksenmukainen kustannusten kasvu ja ennakoimaton palveluiden käyttö tai käyttämättömyys molemmilla alueilla hallittaisiin, eikä se olisi vain valinnanvapauden varassa.

Kunnat katsovat, että yleisten yhdenvertaisuussäännösten sekä hyväksytyjen lakien valossa valmistelussa tulee kunnioittaa hyvinvointialueista annetun lain 5. luvun säännöksiä hyvinvointialueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista alueensa palveluiden toimintaan myös ennakoivasti. Laki ei rajoitu vain alueiden toiminta-ajalle.

Niin ikään laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä vastaava laki pelastustoimen osalta on asiassa selkeä. Lakien rationa on hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen suunnittelu ja sisällöllinen toteutus laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena, kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti ja yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita.

Tilannetta on käsitelty kuntien yhteisessä iltakoulussa 14.2.2022, missä kutsuttuina läsnä olivat vastuuministeriön valmistelusta vastaavat asiantuntijat.

Edellä olevan perusteella Myrskylän ja Pukkilan kunnat esittävät, että Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen hallitus

- päättää käynnistää jäsenkuntiensa edunvalvojana pikaisesti neuvottelut Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa tavoitteenaan mahdollistaa Myrskylän ja Pukkilan kuntalaisten palveluiden käyttö Päijät-Hämeessä siirtymäajalla vv. 2023-2025 ja
- kutsuu kuntien nimeämät osallistujat neuvotteluihin.

Sam Vuorinen
kunnanjohtaja
Myrskylä

Katarina Helander
kunnanjohtaja
Pukkila